

8. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

9. Всеукраїнський перепис населення 2001 [Електронний ресурс]. - Доступ до ресурсу : <http://2001.ukrcensus.gov.ua/>

Анотація

Стаття присвячена оцінці демографічної ситуації в Закарпатській області. Зокрема, встановлено, що незважаючи на те, що за 1995-2013 рр. населення в області скоротилося на 2,6%, протягом останніх п'яти років спостерігається природній приріст населення; в області достатньо молоде населення - кількість дітей до 15 років перевищує кількість осіб, старше працездатного віку; за статевим складом в області переважають жінки; у всіх містах обласного підпорядкування зростає частка українців. Встановлено залежність демографічного розвитку міст Закарпатської області від формування демографічної ситуації у регіоні загалом, що, на думку авторів, слід врахувати при розробці та реалізації стратегії розвитку міст регіону.

Ключові слова: населення, місто, регіон, демографічна ситуація.

Аннотация

Статья посвящена оценке демографической ситуации в Закарпатской области. В частности, установлено, что несмотря на то, что за 1995-2013 гг. население в области сократилось на 2,6%, в течение последних пяти лет наблюдается естественный прирост населения; в области достаточно молодое население - количество детей до 15 лет превышает количество лиц, старше трудоспособного возраста; за половым составом в области преобладают женщины; во всех городах областного подчинения растет доля украинцев. Установлена зависимость демографического развития городов Закарпатской области от формирования демографической ситуации в регионе в целом, что, по мнению авторов, следует учесть при разработке и реализации стратегии развития городов региона.

Ключевые слова: население, город, регион, демографическая ситуация.

Annotation

Article evaluates the demographic situation in the Zaccarpathian region. In particular, it was found that despite the fact that in 1995-2013 years population in the region decreased by 2.6% over the past five years there has been population growth, in rather young population of children under 15 years exceeds the number of persons older, by sex composition in female-dominated, and in all the cities of regional subordination increasing proportion Ukrainian. The dependence of demographic cities Zaccarpathian region of formation of the demographic situation in the region as a whole, which, in our opinion, should be considered when developing and implementing urban development strategies in the region.

Key words: population, city, region, demographic situation.

УДК 338.12 (477.83)

Колодій А.В.,
к.е.н., в. о. доцента кафедри фінансів і кредиту
Східницька Г.В.,
к.е.н., старший викладач кафедри фінансів і кредиту
Львівський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН РЕФОРМОВАНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання діяльність сільськогосподарського підприємства є предметом уваги учасників економічних відносин, яких об'єднує спільний інтерес – отримання максимального прибутку при мінімальних витратах, понесених у результаті його функціонування. Основним елементом для цього є аналіз економічного стану підприємства, за допомогою якого можна об'єктивно проаналізувати ефективність і прибутковість діяльності, визначити перспективи розвитку та на цій основі прийняти обґрунтовані рішення. Проаналізувавши світову практику, бачимо, що стан і зміни у сфері виробництва вказують на пошук нових та ефективних форм господарювання, забезпечуючи реформування сільськогосподарського виробництва. Пріоритетну роль на шляху здійснення економічних реформ в аграрній сфері України займає реальний економічний аналіз як важлива його

частина. Питання діагностики економічного стану підприємства є вкрай актуальним сьогодні, так як зберігається негативна тенденція результативних показників досліджуваних підприємств Львівщини. Значимість такого аналізу суттєва для прийняття об'єктивних управлінських рішень керівництва сільськогосподарських підприємств із врахуванням напрямів їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси глобалізації вітчизняної економіки зумовлюють необхідність удосконалення методів, пов'язаних із дослідженням економічного стану суб'єктів господарювання в аграрній сфері у відповідності до коливань попиту і пропозиції на ринку, враховуючи при цьому економічний інтерес кожного з учасників виробничого процесу.

Теоретичні та практичні аспекти оцінки економічного стану підприємств розглядали у своїх працях такі вчені-економісти, як Гетьман О.О., Горбонос Ф.В., Гринчуцький В.І., Іванілов О.С., Ковальчук І.В., Царенко О.М. та ін. Вказані питання висвітлені російськими вченими у дослідженнях економічного стану суб'єктів господарювання В.В. Ковальова, Г.В. Савицької, А.Д. Шеремети. До питань економічного аналізу і діагностики отриманих результатів діяльності підприємств зосереджували свої дослідження Кіндрацька Г. І. [5, с. 271-286] і Кузьмін О. Є. [6, с. 116-120].

Багато уваги приділяли аналізу економічного стану підприємств, і сільськогосподарських, зокрема, Грабовецький Б.Є., Купалова Г.І., Мних Є.В., Попович П.Я., Савицька Г.Я. та ін.

Аналіз літературних джерел свідчить про наявність схожих і відмінних тлумачень відносно здійснення діяльності сільськогосподарськими підприємствами різних форм господарювання, відсутність єдиного підходу характеристики різних груп показників оцінки економічного стану. На цій основі, не применшуючи значимості наукових напрацювань вітчизняних та зарубіжних вчених, вважаємо, що пошук альтернативних напрямів удосконалення розвитку сільськогосподарських підприємств при динамічних ринкових трансформаціях на цьому не може закінчитися і слугує підґрунтям наукових досліджень в подальшому. Така ситуація пояснюється, передусім, стрімкими перетвореннями у сільському господарстві з метою покращення існуючої ситуації в галузі та наближення вітчизняних стандартів здійснення діяльності до міжнародних.

Постановка завдання. Метою нашої статті є аналіз сучасного економічного стану сільськогосподарських підприємств Львівської області та відхилення значень їх показників в різних організаційно-правових формах господарювання протягом досліджуваного періоду, а також визначення пріоритетних напрямів їх розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Успіх сільськогосподарського підприємства в майбутньому, реалізація стратегічних цілей розвитку неабияк залежать від ефективного їх господарювання сьогодні, від максимального використання його потенціалу й усіх переваг ринкової економіки. Розглянувши сучасний стан сільськогосподарських підприємств, враховуючи прийняті рішення й дії минулого, на основі взаємодії фінансових ресурсів і результатів, доходів та витрат, – можливо оцінити реальний стан, відповідно проаналізувати рівень ефективності діяльності підприємства, а також імовірні способи його збільшення.

У сільськогосподарському підприємстві ефективність формування фінансових результатів оцінюють насамперед із позиції прийняття рішень як ступеня реалізації запланованого. Проаналізувати кількісно ефективність можливо завдяки таким критеріям, як-от: темпи зростання, обсяг фінансових результатів, а також їх рентабельність. На жаль, за зазначеними параметрами аналізувати нині ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств – неможливо у зв'язку з браком на підприємствах нормативної основи для їх функціонування та повноцінного планування.

Створити об'єктивнішу систему оцінок можливо, проаналізувавши ефективність із погляду результативності фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства на основі порівняння, передусім фінансово-економічних результатів, відтак – імовірних ресурсів, витрат тощо.

Вираженням якісних і кількісних трансформацій в економіці сільськогосподарського виробництва виступають економічні показники, розмір яких безпосередньо залежить від розвитку виробництва. Економічну ефективність у сільськогосподарському виробництві визначають за допомогою таких показників як: затрати праці на одиницю продукції; собівартість продукції, чистий прибуток на одиницю продукції, затрати на її виготовлення, ступінь рентабельності або збитковості; гектар посівної площі; грошові прибутки (виручка) від реалізації сільськогосподарської продукції, їх розподіл і застосування, темпи розширеного відтворення, рівень оплати праці та прибутків населення села [1, с. 173-176].

Раціональні сільськогосподарські структури ринкового спрямування замість одержавлених сільськогосподарських підприємств – визначальна мета реформування аграрного сектору України. На сьогодні надзвичайно ефективні формування, котрі:

– базуються на приватній власності на землю і майно, а також на великих формах організації виробництва;

– дають змогу кожному учаснику залежно від розміру вкладених у загальне виробництво капіталу (землі та майна), а також від ефективності його праці, отримувати плату.

Завдяки великомасштабним формам організації виробництва, а також заснуванням на приватній власності на землю і майно, сільськогосподарські кооперативи, акціонерні товариства, суттєво переважають над колективними підприємствами (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, реформовані сільськогосподарські підприємства Львівської області у 2011 р. характеризуються досить низькими показниками рентабельності виробництва. Так, рівень рентабельності рослинництва у 2011 році порівняно із 2010 роком у приватних підприємствах зменшився на 3,4%, а рентабельність тваринницької продукції зросла на 0,8%. Така тенденція є позитивною, проте ще не задовільною для підприємств даної спеціалізації. В більшій мірі негативна ситуація складається у галузі тваринництва в усіх організаційно-правових формах господарювання сільськогосподарських підприємств (крім господарських товариств, в яких спостерігаємо на вимальшованому фоні позитивну тенденцію до збільшення цього показника на 7,9% за досліджуваний період). За попередніми даними, рівень рентабельності рослинництва і тваринництва за 2012 рік становив 2,3% та 2,2 %, на основі чого можна стверджувати, що у сільському господарстві Львівщини зберігається негативна тенденція цього показника, який зменшився на 19% та 19,2% відповідно [4].

Таблиця 1

Економічні показники діяльності сільськогосподарських підприємств Львівщини за організаційно-правовими формами господарювання, 2010-2011рр.*

Показник	Роки	Господарські товариства	Приватні підприємства (включаючи фермерські)	Виробничі кооперативи	Державні	Міжгосподарські та інші
Кількість сільськогосподарських підприємств, од.	2010	103	86	1	6	1
	2011	104	93	2	5	-
у т.ч. збиткових	2010	52	36	-	6	-
	2011	39	28	-	4	-
у відсотках до загальної кількості	2010	50,5	41,9	-	100,0	-
	2011	37,5	30,1	-	80,0	-
Рівень рентабельності від реалізації продукції сільського господарства, %	2010	31,0	17,7	2,3	-15,1	12,9
	2011	23,3	16,9	1,0	-2,5	-
Рівень рентабельності рослинництва, %	2010	43,0	27,7	12,9	-11,5	-
	2011	28,0	24,3	11,3	2,9	-
Рівень рентабельності тваринництва, %	2010	2,0	-4,1	-1,5	-17,5	12,9
	2011	9,9	-3,3	-1,3	-8,4	-

* Джерело: [8, с. 69]

Посилення у другій половині 2011 року дії негативних процесів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, відобразилося на показниках діяльності майже всіх сільськогосподарських підприємств Львівської області. За попередніми підсумками досліджуваного періоду скорочення обсягів виробництва у сільському господарстві становило 4,5%, що, в першу чергу, пов'язано із зниженням обсягів виробництва продукції рослинництва на 8,2% (зважаючи на зниження урожайності зернових культур та високу порівняльну базу 2011 року, коли обсяг виробництва рослинницької продукції зріс на 30,4%) [3; 7].

Отже, сільськогосподарські підприємства Львівщини протягом 2010-2011 рр. характеризуються доволі низькими економічними показниками, незалежно від організаційно-правової форми. Підтвердженням цього є їх неконкурентоспроможність порівняно з підприємствами промисловості.

Варто наголосити на тому, що будь-яка форма господарювання підприємств має право функціонувати. Однак, абсолютно логічно, що за нинішніх конкурентних обставин виживатимуть усе-таки найефективніші форми. В сьогоднішніх умовах спостерігаємо процес, коли створені структури господарств реформуються, обираючи на майбутнє раціональніші форми господарювання. Уже невдовзі ринок диктуватиме власні умови, виникатиме потреба у співставленні сприятливого економічного середовища і правовій основі новим відносинам власності, потреба у обґрунтуванні значення різних форм господарювання і їх стимулювання для розвитку виробництва продуктів харчування тощо [2]. У зв'язку з цим, керівники підприємств, пристосовуючись до реалій сьогодення, обиратимуть інші організаційні форми.

За нинішньої ситуації, яка сформувалася на ринку, для того, аби забезпечити максимальні обсяги доходів, сільськогосподарським підприємствам передусім необхідно формувати власні фінансово-економічні результати. Досягнути бажаного, не враховуючи надзвичайно низьку собівартість сільськогосподарської продукції, дадуть змогу якомога більші обсяги її реалізації за достатньо високими цінами. І якщо на сільськогосподарських підприємствах чітко контролюватимуться такі складові як ціна продажу, обсяги реалізації, собівартість виробленої продукції, такі дії неодмінно забезпечать бажаний результат.

Проаналізувавши економічний стан діяльності сільськогосподарських підприємств, приходимо висновку, що ця ланка аграрних підприємств, незалежно від організаційно-правових форм господарювання, є ще досить слабкою, оскільки характеризується доволі низькими результативними показниками.

На основі цього виникають питання: чому організація і механізм функціонування сільськогосподарських підприємств не дають очікуваних результатів, які чинники зумовлюють такий розвиток сільського господарства?

Як правило, зменшення обсягів виробництва пояснюється неефективним використанням ресурсів, відхиленням від оптимальних обсягів виробництва і використанням засобів виробництва не повною мірою. Усі ці чинники впливають на обсяги виробництва: неефективне використання ресурсів гальмує виробничий процес, а використання засобів виробництва повною мірою могло б збільшити обсяг виробництва продукції. Переконані, що в діяльності сільськогосподарських підприємств мали місце всі перелічені фактори, які поступово знижували їх ефективність.

Усе це стало результатом покращення зовнішнього економічного середовища, насамперед, зростання закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію, з одного боку, та покращення ефективності управління підприємствами з іншого.

Таким чином, на основі ситуації, яка склалась в у сільськогосподарських підприємствах Львівщини впродовж аналізованого періоду, переконані, що пріоритетними напрямками їх розвитку повинні бути:

- урегульованість єдиних правових та організаційних засад провадження діяльності сільськогосподарських підприємств. Вдосконалення нормативно-правової основи функціонування сільськогосподарських підприємств в розрізі внесення змін до чинного Закону України „Про державну підтримку сільського господарства України”. Необхідно запровадити неупереджену і прозору процедуру експортування сільськогосподарської продукції, в основі якої повинні бути обґрунтоване цінове регулювання та державний інтерес;

- розвиненість інфраструктури збуту сільськогосподарської продукції;

- залучення „дешевших джерел” фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств, ніж кредитні ресурси. Сьогодні без належної державної фінансової підтримки в частині часткової компенсації відсоткової ставки по кредитних ресурсах неможливою є належна організація діяльності сільськогосподарських підприємств, оскільки це призводить до погіршення їх фінансово-економічних результатів і здорожчання виробленої продукції. Тому пропонуємо сільськогосподарським підприємствам віддати перевагу залученню інвестицій і лізингу;

- із врахуванням зарубіжного досвіду розвинутих країн покращувати якість сільськогосподарської продукції, тим самим підвищуючи її конкурентоспроможність, що дасть можливість сільськогосподарським підприємствам зайняти певну нішу у міжнародному поділі праці аграрної сфери;

- контроль за обсягом виробництва і недопущення перевиробництва сільськогосподарської продукції, що дасть можливість вчасно реагувати на цінову ситуацію на аграрному ринку;

- економічна підтримка сільськогосподарським підприємствам, які потрапили в несприятливі фінансово-економічні умови і сприяння покращенню їх фінансово-економічних результатів діяльності.

Висновки з даного дослідження. Аналіз економічного стану сільськогосподарських підприємств дає кількісну і якісну характеристику про результати діяльності, а також при гнучкій адаптації кожного з них до ринкових перетворень, слугує підґрунтям для зміцнення їх існуючого стану з метою покращення нинішньої ситуації в сільському господарстві на регіональному рівні.

Підводячи підсумок вищесказаному, вважаємо, що за наявності родючих земель, великих площ земель сільськогосподарського призначення, перспективності розвитку великомасштабного виробництва із необхідними обсягами фінансових ресурсів для його сприяння, сільськогосподарські підприємства можуть забезпечити розвиток економіки країни і утвердитися як найбільш питоме джерело доходів до бюджету та експортоорієнтований сектор.

Бібліографічний список

1. Власова Н.О. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Н.О. Власова, О.А. Круглова, Л.І. Безгінова. – К. : Центр навч. літ. – 2007. – 435 с.
2. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013-2014 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eimg.pravda.com.ua/files/a/4/a428a25>.
3. Зимовіна С.І. Економічні результати сільськогосподарського виробництва у Львівській області у 2012 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2013>.
4. Іванілов О.С. Економіка підприємства : підручник / О.С. Іванілов. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 728 с.
5. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз : підручник / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній ; За ред. проф. А.Г. Загороднього. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – С. 271-286.

6. Кузьмін О.Є. Економічна діагностика : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник. – К. Знання, 2012. – С. 116-120.
7. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємства : навч. посіб. / А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2004. – 546 с.
8. Сільське господарство Львівщини : стат. зб. / за заг. ред. С.О. Матковського; Головне управління статистики у Львівській області. – Львів, 2011. – 176 с.

Анотація

В статті розглянуто економічний стан реформованих сільськогосподарських підприємств Львівської області. Авторами праці систематизовано і узагальнено умови, при яких можливе визначення раціональних сільськогосподарських структур з метою подальшого реформування аграрного сектора економіки. Детально проаналізовано і досліджено зміни економічних показників сільськогосподарських підприємств за організаційно-правовими формами господарювання за досліджуваний період. На основі дослідження ситуації, яка склалася сьогодні у сільськогосподарських підприємствах, визначено перспективи їх розвитку на регіональному рівні.

Ключові слова: економічний стан, рівень рентабельності, сільськогосподарські підприємства, організаційно-правові форми господарювання, обсяг виробництва.

Аннотация

В статье рассмотрено экономическое состояние реформированных сельскохозяйственных предприятий Львовской области. Авторами работы систематизированы и обобщены условия, при которых возможно определение рациональных сельскохозяйственных структур с целью дальнейшего реформирования аграрного сектора экономики. Подробно проанализированы и исследованы изменения экономических показателей сельскохозяйственных предприятий по организационно-правовым формам хозяйствования за исследуемый период. На основе исследования ситуации, сложившейся сегодня в сельскохозяйственных предприятиях, определены перспективы их развития на региональном уровне.

Ключевые слова: экономическое положение, уровень рентабельности, сельскохозяйственные предприятия, организационно-правовые формы хозяйствования, объем производства.

Annotation

The economic conditions of agricultural enterprises in Lviv region have been considered. The authors of the paper have systematized and generalized the conditions when profitable agricultural structures can be formatted in order to introduce reforms in the agrarian sector of economics. The changes of economic indices for agricultural enterprises by their organizational and legal formation have been analyzed and studied in detail. Having studied the conditions of agricultural enterprises today, the perspectives for their development on the regional level have been presented.

Key words: economic situation, level of profitability, agricultural enterprises, organizational and legal forms of economic management, volume of production.